

evidențiate în special prin metodele sincronice, constituie o importantă propunere pentru analiza diacronică.

Capitolul patru – strict legat de metodologia istorico-critică – prezintă metode diacronice: analiza bazată pe critica literară, critica / istoria tradițiilor, critica / istoria redactărilor. Această parte se diferențiază, totuși, de capitolele asemănătoare din alte manuale de metodologie, întrucât propune numai aspectele care intră riguros în perspectiva diacronică (istoria originilor). Toate elementele exegezei istorico-critice care prezintă o conotație sincronică sunt, în schimb, tratate în partea a treia, care se ocupă de metodele sincronice.

În capitolul cinci se expune lectura sub aspectul istoric, adică i se cere cititorului să urce de la text la datele istorice.

În fine, capitolul șase înfruntă problema hermeneuticii lecturii: cum anume poate textul privi și interpela pe cititorul modern prin expunerea semnificației originare și actualizare care să ducă la o însușire personală a textului.

Fiecare dintre paragrafe prezintă o structură similară: după o scurtă definiție a aspectului analizat, ni se ilustrează considerațiile teoretice și formele de aplicare. Se trece apoi la o sinteză care propune indicații asupra diferitelor momente al studiului personal al textelor neotestamentare. La sfârșit, câteva exemple asupra unor fragmente concrete ilustrează posibilitatea, dar și limitele, metodologiei.

I. TEORIA TEXTULUI

Introducerile metodologice ale analizei și interpretării trebuie să corespundă caracteristicilor specifice și acțiunilor legate de formarea textelor care trebuie analizate. De aceea o metodologie presupune totdeauna o viziune globală a textului în chestiune, în afara elementelor și factorilor care-i condiționează originea, caracteristicile și eficacitatea. O concepție atât de vastă asupra textului se poate defini într-un sens foarte general ca „teoria textului”²⁸.

Atât în situația lor de început, cât și în recenția din partea cititorului (care astfel le re-vitalizează), cărțile NT reintră într-un amplu proces de comunicare. Într-un astfel de sens o „teorie a textului neotestamentar” ia în considerare diferiți factori al căror concurs face posibilă o comunicare bazată pe texte neotestamentare.

O teorie a textului neotestamentar analizează elementele și factorii care au concurat la formarea NT și caută să reconstruiască procesul comunicativ din care textele neo-testamentare sunt parte.

²⁸ Problemele privitoare sunt tratate în lingvistică la cuvintele „teoria semiotică”, „lingvistica textuală”, „lingvistica textului”, „teoria textului”. Din ampla bibliografie cităm numai: Akmajian-Demers-Harnish, *Linguistica*; Van Dijk, *Testo e contesto*; Eco, *Trattato di semiotica generale*; Guttgemanns, *Einführung in die Linguistik für Textwissenschaftler*; Id. *Elementare semiotische Texttheorie*, in *LingBibl* 49 (1981), pp. 85-111; Hardmeier, *Texttheorie*; Hening-Huth, *La comunicazione come problema della linguistica*; Kallmeyer, *Lektürekolleg*; Kalverkamper, *Orientierung zur Textlinguistik*; Sowinski, *Textlinguistik*. Cfr. ulterioara bibliografie în Conte, *La linguistica testuale*; S.Ullmann, *Semantica: introduzione alla scienza del significato*, Bologna 1984. O altă bibliografie la începutul fiecărui capitol.

Teoria textului presupune bazarea pe rezultatele exegezei istorico-critice, la rândul său derivată dintr-o anume „teorie a textului”, adică dintr-o foarte precisă vizualizare a caracteristicilor și originilor scrierilor. De fapt, pe lângă exponentele metodei istorico-critice, și cu toate diferențierile, există un amplu consens în jurul specificității, intenției și formării textului biblic, deși formal nu există teorii textuale specifice²⁹.

Această teorie a textului de matrice istorico-critică va fi acum amplificată cu ajutorul actualei cercetări lingvistice. Textele neotestamentare vor fi considerate într-un mod mai detaliat decât se petrece de obicei, în contextul unei teorii textuale: în lumina principiilor actualei teorii a textului va fi evidențiată legătura dintre diferiții factori care concură la determinarea particularității, funcției și originii NT.

În orice caz, principiile elaborate de studiul comunicării textuale și de reflexia asupra citirii se referă adesea la textele din limba contemporană, la textele de uz sau artificiale. În schimb, textele Bibliei vor fi scrise cu presupuneri, în mare parte diferite; în afară de aceasta, pentru distanța lor temporală și culturală, pun cititorului probleme complet diferite față de scrierile contemporane. Totuși, modelele actualelor teorii lingvistice trebuie completate cu acele ajustări și acele precizări care ne permit aplicări la textele biblice.

În fine, teoria textuală ne permite să trasăm unele concluzii asupra apropierei metodologice a textelor, atât pentru reconstrucția procesului comunicativ în care scrierile sunt inserate, cât și pentru un model de lectură științifică a textelor biblice.

²⁹ Cfr. manualele de metodologie care umează metoda istorico-critică (în măsura în care se ocupă de „teoria textului” și studiile exegetice care aplică metoda istorico-critică. În domeniul catolic un astfel de consens asupra specificității și originii Scripturii e dat în Constituția dogmatică asupra divinității revelației a Conciliului Vatican II (1965) și, în ceea ce privește evangheliile, în *Instrucțiune asupra veridicității istorice a evangheliilor* (1964).

1. Textul ca structură

Citind sau ascultând mai multe cuvinte sau fraze înrudite, de obicei ne vine spontan să ținem cont dacă este vorba de un text complet, de un fragment sau de o secvență de cuvinte lipsite de legătură. Problemele conexe cu legăturile interne între elementele unui text constituie obiectul atât al așa-zisei lingvistici cât și al analizelor de tip structuralist.

Propuneri de lectură. O bună introducere la problemele lingvisticii textului o avem în Dressler, *Introduzione alla linguistica del testo*, și Conte, *La linguistica testuale*.

Pentru termenii cheie ale considerațiilor de tip structuralist, a se vedea Marchese, *Modi e prove strutturali*, pp. 9-57 și Brackert-Lammert, *Funk-kolleg Sprache I*, pp. 115-206.

Pentru aplicarea acestor metode structurale la textele biblice servește ca introducere Fossion, *Leggere le scritture* și, într-un mod mai aprofundat, Groupe d'Entrevernes, *Signes et paraboles*; G. Savoca, *L'analisi biblica strutturalista*, în *Ecclesiae Sacramentum*, Napoli 1986, pp. 227-243³⁰.

Data fiind complexa elaborare suferită de textele biblice prin tradiție și redactare, devine și mai urgentă nevoia de

³⁰ Altă bibliografie: Barthes, *L'analisi del racconto*; De Beaugrande-Dressler, *Introduzione alla linguistica testuale*. Fages, *Comprendre le structuralisme*. Greimas-Courtes, *Semiotica*, pag. 337-349. cfr. și dicționarul alcătuit de R. Riva în *RivBiblIt* 28 (1980), pag. 337-349. Marguerat, *Strutturale Textlektüre der Evangelien*. Groupe D'Entrevernes, *Analyse sémiotique*. E. Lang, *Di alcune difficoltà nel postulare „una grammatica del testo”*, în Conte, *La linguistica testuale*, pag. 86-120. L. Panier (prin grija lui), *Petite introduction à l'analyse des textes*, în *SemBibl* 38 (1985), pag. 3-31. Patte, *What is Structural Exegesis?*. D. și A. Patte, *Structural Exegesis. From Theory to Practice*, Philadelphia 1978. D. Parisi – C. Castelfranchi, *La comprensione dei brani come costruzione di una corretta rete di conoscenze*, în Parisi, *Per una educazione linguistica razionale*, pag. 161-193. R. Riva, *Analisi strutturali ed esegesi biblica*, în *RivBiblIt* 28 (1980), pag. 143-184.

a stabili caracteristicile constitutive ale textului, adică, a stabili în ce anume constă „textualitatea” unei scrieri.

a. Textul ca expresie lingvistică structurată, coerentă

Însuși cuvântul „text” (din latinescu *textus* = țesut, împletitură) spune că este vorba de un ansamblu de elemente legate între ele. Din unitatea și din coerența expresiei se înțelege dacă o serie de cuvinte sau de fraze dau naștere unuia sau mai multor texte: dacă cuvintele și frazele sunt legate, expresia trebuie definită ca un text (unitar/unic); când, în schimb, unele elemente sunt lipsite de legătură între ele avem două sau mai multe texte, segmente sau fragmente de text, dacă nu chiar o succesiune de cuvinte lipsite de semnificație.

O expresie lingvistică demonstrează a fi text atunci când părțile sale se trimit reciproc una la alta și se pot explica numai din context.

Structura

Textul trebuie considerat un sistem în care elementele (cuvinte, fraze, părți de text, dar și conținuturi semantice etc.) sunt corelate între ele; raporturile între elementele sunt ordonate după anumite reguli (gramaticale, logice etc) și pot fi mai mult sau mai puțin stricte; oricum, nu fiecare element trebuie, în mod necesar, să fie legat cu fiecare dintre celelalte.

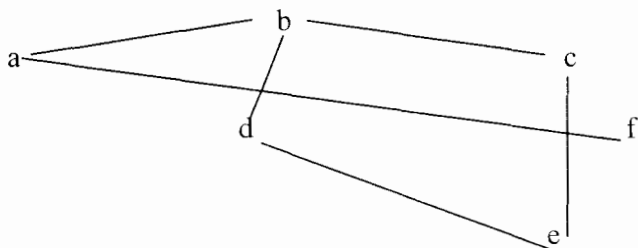

Fig. 1: Textul ca structură

Între elementele unui text subzistă, cum o ilustrează figura 1 de mai sus³¹, o pluralitate de raporturi ordonată după anumite reguli. Complexul unor astfel de raporturi (a,b,c...) se definește „structura” textului, înțelegând prin structură „ansamblul relațiilor dintre elementele unui sistem, relații care leagă elementele între ele”³².

Prin structura unui text se înțelege rețeaua sau suma relațiilor dintre elementele textului.

Perspectiva care consideră textul mai ales sub aspectul structurii se definește „structuralistică”³³.

Factorii de coerență ai textelor

Textul este mult mai mult decât o succesiune de cuvinte și fraze : există în el diferiți factori care-și dau concursul pentru a face din el o realitate structurată care depășește simplul complex de fraze, în care însă, raporturile dintre diferitele elemente nu sunt toate la fel de strânse. Există fragmente în care elementele sunt aliniată mai curând labil; un exemplu îl avem în grupele de norme morale ale scrisorilor pauline: *Flp* 4,4-7 etc. Invers, unele scrieri prezintă un înalt

³¹ Fossion, *Leggere le scritture*, pag. 24.

³² Funk-Kolleg *Sprache*, I, pag. 118.

³³ Metoda structuralistă reintră în metodele sincronice, dar aceasta nu înseamnă că textele se găsesc exclusiv într-un sistem de referințe sincronice. Susținătorii mai îndrăzneți ai acestei metode susțin o teorie (care nu este urmată în prezentul manual) după care textul care este la dispoziția noastră se bucură de prioritate absolută. Un astfel de principiu ar duce la o metodă anti-istorică. Mai curând opera va fi considerată ca un tot structurat, dar nu e niciodată un sistem închis. Textele sunt colegate în multe moduri de factori extra-textuali (de exemplu, în interiorul unui proces comunicativ). În formele sale exasperate structuralismul e anti-istoric (numai sistemul), anti-psihologic (numai opera și contextul prezent în ea), anti-sociologic (lipsește „ambientul vital”). Prezentul manual de metodologie va folosi metoda structuralistă alături de altele. Cfr. și Ricoeur, *Du conflit à la convergence*, pag. 37-39.

grad de coerență (conexiune): în scurta pericopă din *Gal* 3,23-29 avem o singură frază în care nu apare nici o conjuncție. Combinarea elementelor urmează anumite reguli de conexiune³⁴.

Există diferiți factori care leagă elementele unui text contribuind la coerența lui;

Ei acționează la diferite niveluri.

Niveluri de coerență. Nivelurile în care se manifestă legătura între elemente sunt diferite: la nivelul de sintaxă și de stil întâlnim mai ales următorii factori de coerență: referire pronominală (când ne referim la ceea ce precede sau urmează prin pronume și proforme), conjuncții, anumite repetiții (ca repetări etc.). Un exemplu de strictă coerență sintactică îl găsim în *Rm* 8,1-17 unde numeroasele particule și conjuncții atestă legăturile între fraze. Pe planul semanticii (teoria semnificației) coerența derivă din temă, din repetiția termenilor cheie etc. Fragmentul din *Rm* 8,1-17 deja amintit, de exemplu, se caracterizează prin revenirea (repetarea) expresiilor „πνεῦμα/spirit” și „σάρξ/carne”. Pe plan pragmatic (sau al intenției) unitatea și coerența textului și a diferitelor elemente rezultă din scopul care se urmărește. Descrierea vieții și a faptelor lui Paul în *Gal* 1-2 capătă unitate pe de o parte prin factorii de caracter lingvistico-sintactic, pe de alta, și în principal, pe baza factorilor pragmatici ai textului: întregul text este orientat, în intenția lui Paul, să trezească în galateni un sentiment de încredere în persoana sa și în evanghelia pe care el o predică³⁵.

³⁴ Plett, *Textwissenschaft*, pag. 61. Pentru factorii de coerență cfr. De Beaugrande-Dresler, *Introduzione alla linguistica testuale*, pp. 73-120; I. Bellert, *Una condizione della coerenza dei testi*, în Conte, *La linguistica testuale*, pp.148-180; Kallmeyer, *Lektürekolleg*, I, pp. 177-252; Plett, *Textwissenschaft*, pp.60-70; Egger, *Faktoren der Textkonstitution in der Bergpredigt*. Acești factori vor fi indicați din când în când atunci când se va vorbi despre fiecare metodă în parte.

³⁵ Egger, *Galaterbrief, Philipperbrief, Philemonbrief*.

Gradul de coerență. Gradul de coerență poate fi mai mult sau mai puțin strâns de diferitele niveluri: în unele texte legătura sintactică este cea foarte puternică, în altele în schimb conexiunea e consolidată de recurența semantică (într-un buletin meteorologic, de exemplu, găsim numeroase expresii tehnice de meteorologie) etc. În orice caz coerența textului rezultă numai din concursul tuturor factorilor de coerență.

Lipsa de coerență. În unele fragmente neotestamentare se observă o lipsă de coerență: inegalități în forma lingvistico-stilistică, întreruperi ale contextului, repetiții inoportune etc. Pe scurt, în scriere apar « tensiuni »³⁶. După principiul prin care un text rezultă unitar dacă există coerență pe planul sintaxei, al semnificativității, al pragmatismului și al tipologiei textuale, când într-o expresie lingvistică apare o adevărată și proprie fractură de coerență, adică o totală lipsă a acesteia din urmă, trebuie să deducem că avem două sau mai multe texte. Trebuie totuși ținut cont că obligația nu trebuie să fie la fel de strictă la toate nivelurile, de aceea când un plan apare cu curențe nu înseamnă în mod necesar că tot textul trebuie să fie la fel. În afară de aceasta, pe planul coerenței

³⁶ În așa zisa critică literară, astfel de „tensiuni” sunt înțelese ca indicii despre originea textului: când textul prezintă astfel de tensiuni înseamnă că a fost elaborat din izvoare; o scriere care prezintă astfel de tensiuni nu este un text unic, ci este în realitate un ansamblu de mai multe scrieri. Astfel de operații de critică literară sunt efectuate asupra Evangheliilor (mai ales în problema sinoptică) și asupra scrisorilor pauline (problema unității lui 1 și 2 *Cor*, *Flp* și 1 *Ts*). După Richter, *Exegese als Literaturwissenschaft*, pag. 49-72; Fohrer, *Exegese des Alten Testaments*, pag. 44-56 și Strecker-Schnelle, *Einführung*, pag. 40s, critica literară, ca metodă care individualizează prezența sau absența omogenității constituie punctul de plecare al analizei. Pe drept cuvânt H.Merklein, *Die Einheitlichkeit, des 1 Korintherbriefes*, în ZNW 75 (1984), pag. 153-183, pune în relief faptul că criteriile clasice ale criticii literare sunt fără nici o îndoială criterii de coerență care ajută la verificarea lipsei de coerență a textului; înainte de a căuta tensiuni, cesuri etc., ar trebui însă individualizată calitatea coerențială a textului cu ajutorul analizei textuale științifice.

semantice și pragmatice nu se spune că acciași factori de conexiune sunt valabili atât pentru textele antice cât și pentru cele moderne: tipul de demonstrație al autorului poate fi diferit de cel cerut de logica modernă, așa cum efectul intenționat poate fi urmărit cu mijloace diferite față de textele moderne. Anumite alternări de stiluri sau unele treceri bruște de la un pasaj la altul pot chiar să oglindească o anumită intenție a autorului/redactorului³⁷.

Cât despre așa-numitele tensiuni ale textului, factorii de coerență trebuie considerați cu aceeași atenție rezervată semnelor de fractură: apriori, textul nu demonstrează nici unitate nici fragmentare. Aprecierea definitivă asupra prezenței sau lipsei de unitate presupune o atentă analiză a factorilor de coerență și de ruptură individualizate.

b. Modelul de lectură al concepției structuraliste

Concepția structuralistă dezvoltă o metodă specifică: pentru că textul e considerat o rețea de raporturi în care elementele sunt legate între ele, textul se poate utiliza și ca sistem de trimiteri: un element trimite la un altul (pe baza relației reciproce). La sfârșitul decodificării, deci, se aplică o metodă care analizează sistematic raporturile între elementele textuale.

Metoda structuralistă furnizează indicații despre cum trebuie evidențiate raporturile între elementele unui text.

Metoda furnizează o serie de subsidii pentru a individualiza elementele și raporturile între elemente. Evident nu este vorba de un procedeu de individualizare mai mult sau mai puțin mecanic, întrucât chiar în analiza semantică tocmai

³⁷ „Tensiunile și cesurile textului sunt relevante nu atât pentru a indica diferite straturi și izvoare, cât pentru a reflecta la intenția pragmatică a autorului care, de exemplu, cu asemenea cesuri intenționează să atragă atenția auditorului /cititorului”: Franke-Möller, *Biblische*, pag. 65

pregătirea culturală a cititorului îmbracă un rol important. În textele antice apoi, ca și în cazul Bibliei, competența culturală a cititorului e încă și mai importantă.

Sub profil hermeneutic, din această amprentă structurală rezultă necesitatea de a căuta semnificația textului pornind chiar de la el, adică de la raporturile între elementele sale. Într-o astfel de perspectivă, el trebuie înțeles ca un complex de elemente și raporturi, pentru care textul cu structurile sale este locul privilegiat al cercetării proprii semnificații³⁸. De aceea, pentru a înțelege un text trebuie luate în considerare cu atenție structurile lui însuși. Evident, o decodificare exhaustivă pretinde să se ia în considerare și referirile cu caracter istoric și de alt gen³⁹.

2. Textele ca parte a unui eveniment comunicativ

Textele nu sunt entități izolate, ci se găsesc inserate în contexte mai ample: sunt unul din elementele unui proces de comunicare lingvistică.

Propuneri de lectură: O bună introducere la teoria «comunicării prin texte» se găsește în Schmidt, *Teoria del testo e pragmalinguistica*, în Conte, *La linguistica testuale*, pag. 248-271, care analizează producția și recenția textelor în procesele de comunicare lingvistică. A se vedea între altele Hennig-Huth, *La comunicazione come problema della linguistica*; Schmidt, *Teoria del testo*.

Pentru o teorie textuală adaptată textelor biblice trinem la: C. Buzzetti, *La Bibbia e la sua comunicazione*, Torino 1987; Hardmeier, *Texttheorie und biblische Exegese*, pag. 52-153 și H. Frankemölle, *Biblische*. Prin termenul «pragmatic» (în sensul mai

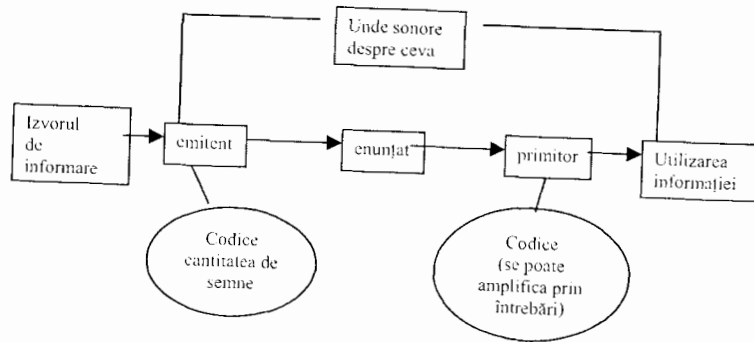
³⁸ Barthes, *L'analyse structurale*, pag. 188.

³⁹ Împotriva unui structuralism înțeles prea rigid, cfr. Nota 4. Pentru o reflexie critică cfr. P. Grech, *Strutturalismo ed esegesi tradizionale: un bilancio*, în *RivBibIt* 28 [1980] pag. 337-349. Reprodus în ID., *Ermeneutica e teologia biblica*, Roma 1986, pag. 195-207.

amplu al termenului) Frankemölle propune o teorie a textului de o amploare mai mare în care metoda istorică-critică să fie integrată într-o nouă perspectivă⁴⁰.

a. Comunicarea prin texte (scrise)

Înainte de toate prezentăm modelul comunicării lingvistice în general și care adesea se definește în absolut « modelul textual » :

situația comunicativă generală extralingvistică

Fig. 2: Modelul comunicării lingvistice generale

⁴⁰ Asupra temei „textul în procesul comunicativ” a se vedea: Kahrman, *Erzähltextanalyse*, pag. 15-50; vezi și operele de teorie textuale deja citate: Gülich-Raible, *Linguistische Textmodelle*, pag. 14-58; Breuer, *Einführung*, pag. 44-71. Pornind de la o problemă particulară (metafore) prezintă o teorie generală a textului și a comunicării Janos S. Petöfi, *Le metafore nella comunicazione quotidiana e nei testi scientifici, biblici e letterari*, în G. Galli, (prin grija lui), *Interpretazione e simbolo*, Actele celui de-al 5-lea colocviu asupra interpretării (Macerata 1983), Torino 1984, pag. 97-132; cfr. Si F. Casetti, *Semiotica, Saggio critico, testimonianze, documenti*, Milano 1977, pag. 48-88.

Modelul de la fig. 2⁴¹ redă numai principalii factori: vorbitorul/emitent comunică un conținut primitorului/destinatar. Emitentul și primitorul se găsesc în același loc și actul de vorbire/ascultare e simultan. Informația și influxul între emitent și primitor sunt posibile numai dacă ambii dispun de un cod, de un anumit număr de semne și de un « limbaj » comun; în caz contrar vorbesc « limbi » diferite. În orice caz primitorul își poate lărgi direct cantitatea de semne avute la dispoziție interogându-l pe emitent. În fine, primitorul/destinatar poate evalua informația. În unele cazuri emitentul și primitorul sunt legați de situația comunicativă lingvistică, fapt pentru care percepția senzorială și cunoașterea comună a anumitor fapte facilitează înțelegerea.

Pentru comunicarea cu texte fixate în formă scrisă, ca în cazul Noului Testament, un astfel de model nu e suficient. Textele scrise au modul lor particular de a fi⁴², și de expresiile scrise se leagă unele probleme foarte precise cu privire la autor/text/cititor⁴³, neexistente în cazul dialogului. În colocviul vorbit, de exemplu, expresii ca « cu », « azi », « aici » sunt clare

⁴¹ Reluat modificat de la *Funk-Kollege*, I, pag. 41. Cfr. Kallmeyer, *Lecktürekolleg*, I, pag. 26-60; Plett, *Textwissenschaft*, pag. 45; Schmidt, *Teoria del testo*, pag. 107-111. Alte exemple în domeniul exegetic luate din: Hardmeier, *Texttheorie und biblische Exegese*, pag. 106-108; Frankemölle, *Biblische*, pag. 28; G. Altpeter, *Textlinguistische Exegese alttestamentlicher Literatur. Eine Dekodierung*, Bern 1978, pag. 24-28.

⁴² Pentru texte ca expresie lingvistică scrisă este valabil ceea ce scria Weimar, *Enzyklopädie*: textele au o durată independentă de situație (§ 80), textele reintră în două situații distincte în timp și au o durată independentă de situație (§ 81), sunt mereu prezente (§ 82, în ciuda „istoricității” lor totale), nu se schimbă (§ 83), textele sunt a-temporale și împlinite (§ 84), un text e o prezență obiectivă a unui trecut (§ 85), textele sunt sunetul limbii schimbat în linii (§ 86).

⁴³ Despre existența particulară de fapt a textelor, datorită autonomiei materialului media (care s-au eliberat de situația comunicativă originală) se ocupă K. Ehlich, *Zum Textbegriff*, în A. Rothkegel-B. Sandig (prin grija lui), *Texte-Textsorten-Semantik. Linguistische Modelle und maschinelle Verfahren*, Paier zur Textlinguistik 52, Hamburg 1984, pag. 9-25 și Frankemölle, *Biblische*.

în sine ; în textele scrise însă asemenea locuțiuni sunt comprensibile numai dacă (în cazul unei scrisori) avem o dată, o indicație de loc și o semnătură. Și mai important este apoi un al doilea factor : nemijlocitei legături dintre vorbitor și ascultător i se substituie distanța de timp între autor și cititor. Avem deci, o « situație de cuvânt dilatat »⁴⁴. « A scrie și a citi pot deveni atunci procese distanțate între ele după plac, în orice caz, sunt depărtate în timp »⁴⁵. În cazul textelor biblice distanța de timp între compoziție și lectură vine să complice ulterior comunicarea. Cartea considerată ca și cantitate de semne scrise rămâne identică, dar pentru noii cititori apare problema dacă noi posedăm cantitatea necesară de semne (coduri) pentru a înțelege textul.

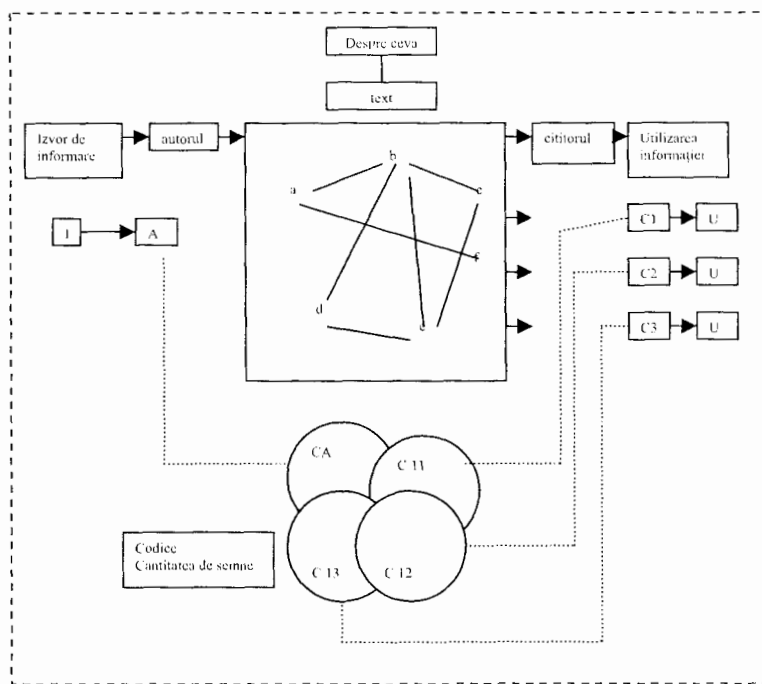

Fig. 3 : Modelul de comunicare cu texte fixate în formă scrisă

⁴⁴ Ehlich, *Zum Textbegriff*, pag. 18

⁴⁵ Grimminger, *Literarische Kommunikation*, pag. 106.

În modelul de comunicare, formulat cu mai mare precizie ținând cont de problemele specifice ale comunicării scrise, ca în fig. 3⁴⁶, sunt adăugați factorii de timp și spațiu.

Schema trebuie citită după cum urmează : de la izvor ajunge o informație la autor care redactează un text într-un moment precis, într-un loc determinat și în anumite condiții. Textul este transmis printr-un canal perisabil (papirus...). Cititorii (de la C₁ la C_x) trăiesc în epoci (din sec. I la zilele noastre) și în locuri diferite. Cantitatea de semne de care dispune autorul și cititorul (începând de la cunoașterea limbii grecești la bagajul cultural în general) e foarte diferită.

În modelul din fig. 3 cititorul de azi e plasat într-o poziție bine individualizată. Chiar dacă nu e identic cu primii destinatari ai textului (valabil pentru epistolele pauline ; cazul Evangheliilor e diferit întrucât transmiterea tradiției despre Isus se adresează unui public mai vast) și chiar dacă azi condițiile de lectură sunt diferite față de cele ale primilor cititori, cititorul de azi are oricum un contact direct cu textul și nu-l citește prin intermediul cititorilor anteriori⁴⁷.

b. Comunicarea cu textele trecutului.

Comunicarea cu textele trecutului comportă anumite consecințe pentru procesul înțelegerii⁴⁸ :

Conștiința distanței de timp între autor și cititor influențează asupra modului de scriere și de lectură a textelor.

⁴⁶ Cu referire la modelul lui Ehlich, *Textbegriff*, pag. 18, și Frankemölle, *Biblische*, pag. 28

⁴⁷ Oricum efectele exercitate de text și tradiția din interiorul căreia este transmis textul acționează ca orientare a cititorului

⁴⁸ După cum a afirmat Grimminger, *Literarische Kommunikation*, pag. 104-116, cu privire la cititul și scrisul textelor literare este valabil, chiar dacă cu datoritele modificări, pentru forme de comunicare cu alte texte scrise. Cfr. și Glinz, *Textanalyse*, I, pag. 67-105 ; II, pag. 42-48 cu privire la situația, intenția și interesele emitentului și primumitorului (cu înșiruirea factorilor influenți) ; vezi și Eco, *Lector*, pag. 50-56.

Distingem, înainte de toate, în expunere doi poli ai comunicării: de o parte autorul care scrie și de cealaltă parte cititorul care primește mesajul. Ceea ce urmează rezultă evident, dar (sub profil hermeneutic) este important pentru înțelegerea textului.

Rolul autorului

În a da formă scrierii, autorul e influențat de factorii menționați mai sus, adică de cantitatea de semne aflată în posesia sa (categorii mentale, limbaj), de izvoarele scrise aflate la dispoziția sa, de ideea pe care și-o face despre cititor, și de efectul intenționat. În particular:

- în scrierea textului, autorul este « fiul timpului său ». Se mișcă în orizontul de gândire și de viață al epocii și dispune de o cantitate determinată și delimitată de semne, de categorii mentale, de mijloace lingvistice etc.

- autorul, elaborându-și concepțiile și eventualele materiale extrase din izvoare orale sau scrise, formează un tot nou.

- cititorul căruia i se adresează autorul (a nu se identifica cu cititorul efectiv) poate fi o anume persoană, un grup, de exemplu, o comunitate; pot fi cititori dintr-o anumită epocă și chiar din viitor. Ideea pe care autorul și-o face despre cititor influențează în mod esențial asupra structurii textului. În particular aceasta este valabil pentru alegerea codului și pentru « deplinătatea » scrierii. Dacă autorul poate presupune o notabilă cantitate de noțiuni în cititorii cărora li se adresează, nu mai e obligat să le menționeze pentru înțelegerea textului. Cu cât autorul știe mai puțin despre cititorii cărora li se adresează, cu atât mai completă și mai « organizată » trebuie să fie scrierea.

- autorul intenționează să suscite în cititorul căruia i se adresează o anume gândire, anumite sentimente, acțiuni, fortificarea sau modificarea unor anumite categorii sau comportamente. El intenționează « să-l conducă » pe cititor. Pentru un astfel de scop el dispune de mijloacele limbajului: în

general nu dispune de elemente nontextuale, care în schimb, sunt foarte importante în conversație, de exemplu, contextul situației.

- imediat ce textul a fost scris și a ieșit din mâinile autorului devine autonom, își începe propriul drum. Cu câteva excepții, autorul nu mai e în măsură să-și apere scrierea de neînțelegeri și de echivocuri. Pentru că după un anumit timp nu mai e posibil de interpelat autorul, comunicarea devine unilaterală.

Recenzia textului de către cititor

Expresiile scrise au devenit independente (autonome), deși textelor li se pot adăuga ajutoare extratextuale pentru a-l înțelege, de exemplu, declarațiile purtătorului (curierului). Pentru că în cazul Noului Testament pentru accesul la înțelegere cititorul dispune numai de carte, are loc o « comunicare fără partener » și înțelegerea textului e limitată de faptul că ea se bazează numai pe text și nu pe date extratextuale⁴⁹. Pentru înțelegerea scrierii din partea cititorului urmează:

- cititorul unui text, care nu trăiește neapărat în vremea autorului, e ca și acesta fiul timpului său și dispune de o anumită cantitate de semne, de cunoștințe culturale, categorii, mijloace lingvistice etc. Întrucât atât autorul cât și cititorul sunt condiționați de situație, cititorul modern al textelor antice nu dispune singur de cantitatea necesară de semne pentru a-l înțelege. Problema stă în modul în care-și procură o astfel de cantitate de semne.

- nu orice cititor al unui text e avizat asupra unui fapt cum e autorul. Totuși, în anumite condiții, chiar și cititorul neavizat, poate înțelege scrierea ce nu-i este adresată lui.

- recenzia textului din partea cititorului poate întâlni obstacole: de exemplu, o transmitere fragmentară a textului, sau erată pentru prezența greșelilor de transcriere etc. Recenzia

⁴⁹ Grimminger, *Literarische Kommunikation*, pag. 105.

poate fi împiedicată de o slabă cunoaștere a limbii și a lumii categoriale a autorului. Scrierea poate fi răstălmăcită; citită și aplicată în situații noi, poate cauza efecte care depășesc intenția originară a autorului.

- textul a devenit stabil. Totuși cititorul poate să-și pună mereu întrebări și să verifice asupra lui propriile interpretări.

c. Lectura ca reconstrucție a evenimentului comunicativ

Textul reintră într-un proces de comunicare și e legat de numeroșii factori ai unui astfel de proces. De aceea înțelegerea scrierii pretinde reconstrucția evenimentului comunicativ în care e inserat. Într-adevăr, o interpretare adecvată e posibilă numai dacă interpretul își formează un cadru complex despre diverșii factori concurenți la formarea unui text.

De obicei în textele biblice accesul la evenimentul comunicativ este posibil numai prin cartea însăși. Totuși aplicarea și evaluarea exactă a modelului de comunicare propus, permit căutarea unor indicii în jurul altor factori ai comunicării, cum ar fi autorul și timpul său, cititorii destinatari etc.

Aplicarea modelului de comunicare la textele antice permite căutarea unui anumit număr de indicii asupra evenimentului comunicativ în care textul e inserat.

Cantitatea indicilor deductibile variază după texte : în scrisorile pauline este mai mare față de Evangheliile, de fapt Paul însuși se ocupă de gândirea și de comportamentul destinatariilor, în timp ce în Evangheliile aceasta se întâmplă numai indirect.

Momentele muncii metodologice prin care se pot găsi indicii valide asupra evenimentului comunicativ sunt ilustrate în fig. 4 și vor fi aprofundate în expunerea fiecărei metode.

Reconstrucția evenimentului comunicativ în care textul e inserat se consideră încheiată când a răspuns la următoarele întrebări⁵⁰ :

- Autorul : cine transmite un mesaj?
- Cititorul : cui?
- Tema : ce anume?
- Timpul : când?
- Locul : unde?
- Codice : semne în comun între autor și cititor?
- Intenția : Cu ce scop?

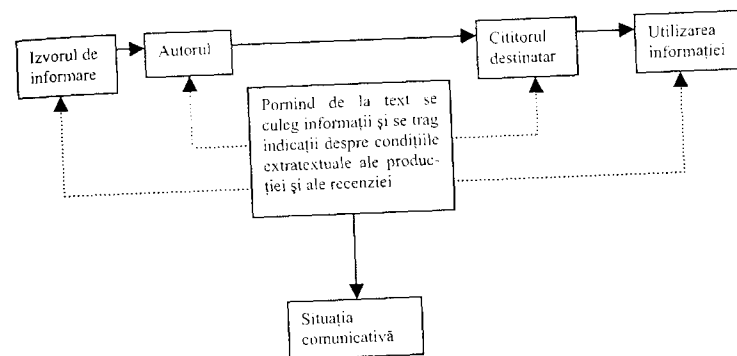

Fig. 4 : Fazele intervenției pentru a reconstrui evenimentul comunicativ

3. Textele așa cum rezultă din recenzie și elaborare

Textele neotestamentare nu numai că se încadrează într-o rețea sincronică de raporturi, dar reintră și într-o evoluție diacronică, întrucât sunt rezultatul unui lung proces de transmitere orală și scrisă.

⁵⁰ Vezi și Lewandowski, *Linguistisches Wörterbuch*, la litera „Textanalyse”: o analiză textuală sistematică va țâșni din formulele lui Lasswell (“Who says what which channel to whom with what effect”, în L. Bryson (prin grija lui), *The Communication of Ideas*, 1948, pag. 37

prepasală⁵⁵: a) Ca realitate mesianică, cuvintele lui Isus trebuiau conservate; b) Isus era obișnuit să propună sinteze pregnante ale doctrinei sale; c) Unele modalități de exprimare ale lui Isus se pot înțelege ca o invitație la o învățare mnemotehnică; d) Caracterul enigmatic și profetic al multor cuvinte ale lui Isus, invitația de a le conserva pentru a le medita; e) Formarea voluntar mnemotehnică a majorității cuvintelor care urcă la tradiția sinoptică stimulează sau, mai bine spus, impun fixarea. Trebuie să considerăm că o astfel de fixare a avut loc fără îndoială printr-o învățare mnemotehnică, memorizare⁵⁶. Așadar în grupul prepascal al ucenicilor trebuie să se considere deja operant principiul tradiției⁵⁷, iar ei trebuiau să fie destul de fideli în transmiterea acestei tradiții, mai mult decât admite clasică teorie a istoriei formelor⁵⁸. Deja înainte de Paști producerea textelor narative și recepția acelor *logia* ale lui Isus de către ucenici erau condiționate de factori pe care cercetătorii îi vor elabora mai târziu în principal în perspectiva tradiției post-pascale. Între aceștia intră de exemplu, selecția, modificarea și reinterpretarea⁵⁹.

Cu experiența Paștilor se ajunge la producția de noi texte: experiența pascală este formulată în confesiuni de Paști sub forma de omologesii⁶⁰: „Dumnezeu l-a înviat din morți”. Aceste noi texte intră apoi în tradiție: sunt receptate și transmise (cfr. I *Cor* 15,3). Alături de acestea sunt transmise și *logia* ale

⁵⁵ Înșiruirea unor astfel de caracteristici e luată aproape ad literam din Riesner, *Jesus als Lehrer*, pag. 433 (acolo, și documentarea respectivă). Pentru o astfel de concepție e fundamentală și H.Schürmann, *La tradizione dei detti di Gesù*, Brescia 1966.

⁵⁶ Riesner, *Jesus als Lehrer*, pag. 440-443.

⁵⁷ Riesner, *Jesus als Lehrer*, pag. 423ss.

⁵⁸ P. Stuhmacher, (prin grija lui), *Das Evangelium und die Evangelien*, Wunt 28, Tübingen, pag. 431.

⁵⁹ Cfr. F. Hann, *Methodologische Überlegungen zur Rückfrage nach Jesus*, în Kertelge, *Rückfrage nach Jesus*, pag. 11-77, mai ales pag. 14-26 (în acest fragment în principal ceea ce privește trecerea de la epoca pre-pasală la cea de după).

⁶⁰ Povestirile pascale propriu-zise reintră într-un alt gen literar.

lui Isus și povestiri despre Isus, evident însă, într-o lumină nouă. În această perioadă apar noi scrieri, epistolele lui Paul, care sunt mărturia producției de noi texte, dar are loc și recepția precedentelor, întrucât culeg formule de credință, terminologie misionară și citate din Vechiul Testament. Recepția tradițiilor e supusă anumitor condiții⁶¹.

În trecerea de la anunțul oral la proclamarea în formă scrisă atât a Evangheliilor (sau a respectivelor prototipuri), cât și a altor scrieri ale Noului Testament (Acte, epistole, Apocalipsa) recepția și reformularea textelor ating un nou nivel⁶²: acum capătă o formă textuală definitivă și stabilă: scrierile scurte, inițial izolate, intră ca să facă parte dintr-un complex mai amplu și deci se citesc într-un nou context; într-un anume sens textele devin autonome, se eliberează de informatori sau de grupul de informatori și chiar de grupul destinatarilor. Formarea canonului înseamnă ratificarea procesului de recepție a scrierilor normative împlinite în Biserică.

Modele ale elaborării textuale

Procesul formării textului scrierilor neotestamentare este efectul unci reelaborări a textului. În orice reelaborare textuală, care la rândul său face parte dintr-un proces de comunicare textuală, avem recepția și (re)producerea textelor. Rezultatul reelaborării textului poate constitui punctul de plecare al unei noi reelaborări⁶³. Figura 6 ilustrează cum s-au dezvoltat re-elaborările.

⁶¹ Vezi mai sus.

⁶² Cfr. Mai sus despre specificul textelor (scrise). Studiul asupra Evangheliilor a evidențiat o astfel de diferență între fazele orale și scrise mai ales grație lui E. Gütgemanns, *Offene Fragen zur Formgeschichte des Evangeliums*, München²1971.

⁶³ Modelul reia, modificându-l, pe cel al lui Hardmeier, *Texttheorie*, pag. 80.

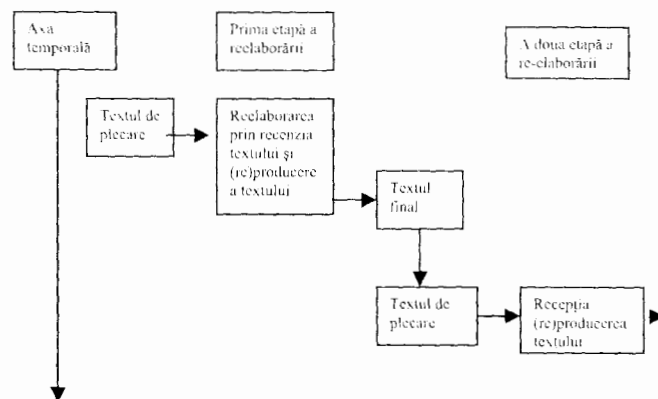

Fig. 6: Transmiterea textului ca subsecvențe ale reelaborării textului

Odată cu reelaborarea textele primesc o nouă eficacitate în grupul diferiților destinatari și devin un răspuns la anumite situații schimbate. Factorii principali care influențează asupra re-elaborării (selecția, modificarea și recreare, reinterpretare) sunt⁶⁴:

- influența unei cristologii explicite: importanța persoanei lui Isus se desprinde cu claritate tot mai mare și această convingere este exprimată chiar în texte, mai ales prin introducerea de formule de mărturisire în textele Evangheliilor, cfr. de exemplu Mt 8,27-30.;

- influența Vechiului Testament fie prin citate fie prin propunerea de modele narrative, de exemplu, dreptul persecutat în istoria Patimilor;

- mai mult sau mai puțin așa-zisele modificări și reduplicări ale textelor, de exemplu, miracolul înmulțirii pâinilor; formulările din „Tatăl nostru”;

- influența stilului narativ popular, de exemplu, amplificarea aspectului miraculos etc.;

- contopirea unor texte inițial separate;

⁶⁴ Ilustrați în special de Hann, *Methodologische Überlegungen zur Rückfrage nach Jesus*, în Kertelge, *Rückfrage nach Jesu*, pag. 14-26.

- finalizarea unor pericope în funcție de istoria Patimilor;
- deschiderea comunității către păgâni;
- creșterea conflictului cu iudaismul, în special cu cel de sorginte fariseică.

b. Lectura ca studiu al formării textului

Procesul continuu de producere, recepție și reelaborare a textelor și-a lăsat urmele în scrierile Noului Testament. Unele texte (sau părți de texte) reflectă o situație singulară, irepetabilă, în care Isus înainte de Paști intră în conflict cu Israel; altele sunt în contradicție cu situația misionară post-pascală; unele prezintă o cristologie și o soteriologie deschisă, „vagă, („indirectă”) etc. Alte fragmente trădează influența omologesilor cristologice și a soteriologiei post-pascale, a experienței misionare postpascale și a persecuției, încercări de a explica cuvintele obscure ale lui Isus etc⁶⁵. Textul poartă în sine deci, urmele originilor. Pentru exeget astfel de observații asupra textului constituie indicii care-i permit să reparcurgă etapele formării textului.

⁶⁵ Mussner, *Methodologie*, pag. 133s. 136s, propune acestea și alte observații ca și criterii care ne permit să considerăm un logion autentic al lui Isus sau creații post-pascale. Ele însă se pot considera și foarte generice ca indicii pentru a înțelege/reparcurge formarea textului.

VI. LECTURA SUB ASPECT HERMENEUTIC

„Știința neotestamentară are sarcina de a conduce la o cunoaștere mai profundă a cuvântului lui Dumnezeu, care se prezintă în figura istorică a Noului Testament, de a înțelege conținutul său teologic și de a reda mesajul său într-un limbaj inteligibil pentru omul de azi”⁵¹⁰. În reflexia hermeneutică trebuie clarificat ce anume înseamnă înțelegerea textului biblic și cum să-i surprindem semnificația pentru azi. Așa cum o lectură corectă presupune că se reflectă asupra ei⁵¹¹, așa și corecta înțelegere pretinde o reflexie hermeneutică.

Propuneri de lectură. I. de la Potterie, *L'interpretazione della Sacra Scrittura*, în Vaticano II: bilancio e prospettive venticinque anni dopo (1962-1987), pag. 204-242; V. Mannuci, *Bibbia come parola di Dio*, în *Esegesi ed ermeneutica*, Atti della XXI settimana biblica, Brescia 1971, pag. 271-355; Id., *Bibbia come parola di Dio. Introduzione generale alla Sacra Scrittura*, Brescia ⁴1983; Coreth, *Grundfragen der Hermeneutik* și Stuhlmacher, *Vom Verstehen des Neuen Testaments* (cu prezentarea principalelor concepții hermeneutice). Pentru diferite metode de lectură a se vedea Egger, *Per una lettura molteplice della Bibbia; Letture della Bibbia*, în „*Servitium*”, 19-20(1977). Id., *Letture e interpretazione della parola di Dio a partire dalla situazione*, pag. 341-373; *Letture attuali della Bibbia*. Noile manuale de introducere la

⁵¹⁰ Zimmermann, *Metodologia*, Introducere.

⁵¹¹ A se vedea „Introducere”. Reflexia asupra citirii nu este decât o hermeneutică specială. În acest punct nu ne rămâne decât să inserăm o astfel de considerație în reflexia generală asupra înțelegerii.

Noul Testament prezintă reflexiile privitoare la interpretare și hermeneutică⁵¹².

Înțelegerea scrierilor biblice trebuie să țină cont de o dublă caracteristică a textelor înseși. Înainte de toate sunt cărți care vin dintr-un trecut foarte îndepărtat. Textul e departe de cititor prin limbă, logică internă și pentru că provine dintr-un context istoric foarte diferit. Cititorul de azi se află într-o situație diferită de înțelegere; trăiește în alte condiții de viață și dispune de o mentalitate diferită față de primii cititori ai textului. O astfel de distanță temporală și culturală poate obstacola înțelegerea: în același timp însă, oferă și un aspect pozitiv, întrucât anumite texte își dezvăluie numai în timp întreaga lor bogăție de semnificație și importanță. Subiectivitatea care stă la începutul oricărui act de citire și înțelegere ajută și împiedică în același timp înțelegerea a ceea ce se citește. Oricum o reflexie asupra pricințelegerii înăscută în oricare cititor este necesară întrucât o simplă acceptare spontană a textului îi obstacolează sau chiar îi împiedică înțelegerea.

A doua particularitate a textului, în cadrul Sfintei Scripturi ca și „cuvânt al lui Dumnezeu”, constă în faptul că este vorba de scrieri care posedă o valoare normativă pentru creștini. Lectura Biblicii ca și „cuvânt al lui Dumnezeu” presupune credința în revelație și disponibilitatea de a accepta un astfel de cuvânt ca directivă pentru interpretarea și organizarea propriei vieți.

Aceste două aspecte ale problemei pun în relief instanțele interpretării și actualizării pentru o lectură hermeneutică a Biblicii: „interpretare” evidențiază semnificația

⁵¹² Fohrer, *Exegese des Alten Testaments*, pag. 148-171; Strecker-Schnelle, *Einführung*, pag. 122-151 (cu prezentarea diferitelor propuneri hermeneutice). Berger, *Exegese des Alten Testaments*, pag. 242-269, vede unitatea diferitelor metode în proiectul hermeneutic al istoriei efectelor.

textului în situația de origine, adică ceea ce autorul intenționa să spună cititorilor de atunci.

„Actualizare” ilustrează sensul pe care textul, ca produs al trecutului și cuvântul lui Dumnezeu, îl posedă azi, în situația concretă socială, eclezială și personală. O astfel de actualizare poate avea loc în multe feluri, dar și pentru ea sunt valabile anumite criterii asupra cărora se poate reflecta printr-o metodă științifică.

„Mediatizarea” înseamnă expunerea sensului textului și /sau a argumentelor sale în predică sau cateheză, în învățământ etc. Formele specifice ale mediatizării nu intră în scopul prezentului manual de metodologie.

1. Interpretarea textelor

Interpretarea unui text⁵¹³ intenționează să pună în relief sensul textului în situația de origine.

a. Un model de interpretare după teoria comunicării

Despre interpretare se poate vorbi, în afară de ambientul multiplelor puncte de vedere ale cercetării hermeneutice, și în contextul unei amprente teoretico-comunicative. Interpretul, care cu cercetarea sa este martorul unui proces comunicativ al trecutului, este și un cititor care reflectează asupra textului și asupra plasării sale în procesul de comunicare și transmite această înțelegere omului de azi.

⁵¹³ Fohrer, *Exegese des Alten Testaments*, pag. 148-156; F. Mussner, *Geschichte der Hermeneutik. Von Schleiermacher bis zur Gegenwart*, Freiburg ²1976. Stuhlmacher, *Vom Verstehen der Heiligen Schrift*, Id., *Methoden- und Sachproblematik einer interconfessionalen Auslegung des Neuen Testaments: Vorarbeiten EKK 4*, Zürich 1972, pag. 11-55.

Interpretarea și examinarea „obiectului”

Pentru interpretare este esențial să se ia în considerare obiectul de care se ocupă textul. Înțelegerea pornește de la ceea ce scrierea afirmă și încearcă „să înțeleagă afirmațiile textului pe cât posibil în același mod în care trebuia să-l înțeleagă ascultătorul sau cititorul de atunci”⁵¹⁴. Dar interpretarea nu se limitează la această fază.

Se are o înțelegere adecvată a unui text numai atunci când interpretul a ajuns să surprindă „obiectul” în aceeași optică a autorului și a primilor săi ascultători.

Pot înțelege o persoană care-mi vorbește numai dacă-mi îndrept atenția asupra a ceea ce-mi spune, numai dacă-mi indică obiectul și „mă confrunt privind-l cu ochiul său și cu interpretarea lui însăși”⁵¹⁵. De fapt a înțelege nu înseamnă a reparcurge ceea ce s-a spus în trecut de autor ci a înțelege obiectul însăși⁵¹⁶. Ar fi prea puțin a asculta cuvântul autorului; „obiectul” ar putea avea o semnificație mai bogată și mai de durată decât ceea ce scriitorul a reușit să exprime. În acest sens interpretarea reconstruiește procesul mediatic, poate numai parțial reușit⁵¹⁷. Într-un anume sens, ar putea să se înțeleagă un raționament mai bun decât i-a fost posibil autorului⁵¹⁸, sau – în cazul acțiunii lui Isus – se surprinde o abundență de semnificații care n-au reușit să-și găsească fixarea în texte⁵¹⁹. Înțelegerea

⁵¹⁴ Fohrer, *Exegese des Alten Testaments*, pag. 158.

⁵¹⁵ Coreth, *Grundfragen der Hermeneutik*, Freiburg 1964, pag. 64.

⁵¹⁶ Coreth, *Grundfragen der Hermeneutik*, pag. 67.

⁵¹⁷ K. Niederwimmer, *Unmittelbarkeit und Vermittlung als hermeneutisches Problem*, în *KerDogma* 17 (1971), pag. 97-112, mai ales pag. 103.

⁵¹⁸ Betti, *Teoria generale dell'interpretazione*, Coreth, *Grundfragen der Hermeneutik*, pag. 135s.

⁵¹⁹ R. Schnackenburg, *Dergeschichtliche Jesus in seiner städtigen Bedeutung für Theologie und Kirche*, în Kertelge, *Der Rückfrage*, pag. 132s.

obiectului ar putea să ne permită și să luăm distanță față de perspectiva autorului și să încercăm o interpretare nouă, actuală și concretă a obiectului însăși, evident raportată totdeauna la cea care ne-a permis o primă cunoaștere a obiectului⁵²⁰.

Această înțelegere orientată spre „obiect” e caracterizată de unele structuri fundamentale⁵²¹. După structura orizontală, fiecare conținut se înțelege numai într-un context semantic global: fiecare realitate își primește semnificația de la întreg iar întregul de la fiecare semnificație separat. Enunțate și textele biblice izolate trebuie înțelese într-un context mai amplu, fiecare dintre fragmente în contextul întregii scrieri. Pentru circularitatea înțelegerii, înțelegerea este un proces în spirală care, pornind de la o pre-înțelegere trebuie să se deschidă spre obiectul însăși și să ducă la o înțelegere a obiectului. De aceea e posibil să înțelegem textul biblic numai dacă cititorul este deschis spre noi orizonturi. Din structura dialogică a înțelegerii urmează că numai cine se deschide spre obiect este în măsură să-l înțeleagă și pe de altă parte, obiectul nu există fără medierea lingvistică. Cu referire la textul biblic, acest principiu face astfel încât să nu fie vorba atât de o „înțelegere a textului” ca atare cât de o „înțelegere a obiectului pe baza textelor biblice”. În acest sens a înțelege înseamnă aproape o teologie biblică⁵²².

Sunt posibile forme sintetice de înțelegere a „obiectului” în interiorul Bisericii, care e o comunitate de tradiție și de înțelegere.

⁵²⁰ Coreth, *Grundfragen der Hermeneutik*, pag. 132s.

⁵²¹ Considerațiile hermeneutice care urmează se reclamă aproape cuvânt cu cuvânt la Coreth, *Grundfragen der Hermeneutik*, pag. 115-118. Se adaugă aplicațiile pentru studiul textelor biblice.

⁵²² G. Strecker (prin grija lui), *Das Problem der Theologie des NT*, Wege der Forschung CCCLXVII, Darmstadt 1975.

Interpretarea ca obiectivizare și mediatizare a înțelegerii textului

În interpretare studiul textului considerat ca document istoric, ajunge la o anumită concluzie.

Prin interpretare se înțelege obiectivizarea înțelegerii textului la care se ajunge prin analiză. Această obiectivizare este oricum deschisă unei noi înțelegeri.

În analiză s-au prezentat diferite căi care străbat textul; interpretarea adună rezultatele drumului parcurs de-a lungul textului. Într-un astfel de sens ea este compendiul cunoștințelor unui text posibil exegetului într-un anumit moment. Forma mai scurtă a interpretării constă într-o bună traducere.⁵²³ Faza definită în mod obișnuit „interpretare” este expunerea omogenă a rezultatelor permise, adică „o expunere concisă a gândurilor textului, dincolo de conștiința și legătura lor”⁵²⁴.

Interpretul, devenit martor al unui proces comunicativ al trecutului, devine mediator pentru cititorul actual, întrucât îi expune ceea ce anume s-a întâmplat în acea epocă îndepărtată, care anume era „obiectul” în centrul atenției, care era „mesajul” pe care autorul îl transmitea prin scrierea sa destinatarilor și ce gândire și acțiune intenționa el să stimuleze în cititori⁵²⁵.

Interpretarea înseamnă a propune semnificația, conținută într-un proces de comunicare al trecutului, ca propunere a sensului pentru omul zilelor noastre.

⁵²³ În sine traducerea e posibilă numai la sfârșitul studiului științific asupra textului. Totuși, pentru că cunoașterea problemelor de traducere e necesară încă de la începutul analizei științifice, problemele cu privire la ea au fost tratate deja în cap. 2, § 3.

⁵²⁴ Fohrer, *Exegese des Alten Testaments*, pag. 158.

⁵²⁵ În special acestea sunt rezultatele analizei lingvistico-sintactice, semantice, pragmatice și critice cu referire la tipurile textuale, mai mult decât efectul reconstrucției după istoria formării textului.

„Interpretarea nu are sens în sine înseși ci în funcție de destinatari – cititori sau ascultători – deci e legată de circumstanțele în care se efectuează”⁵²⁶.

b. Cum se interpretează

Interpretarea unui text presupune analiza și intenționează să-l ajute pe cititor să-l înțeleagă.

Problema metodologică a interpretării constă în organizarea acesteia din urmă într-un mod adecvat textului și auditoriului.

Această exigență se poate satisface în diferite moduri. Pentru a face inteligibilă scrierea pentru cititorul de azi interpretul trebuie înainte de toate să expună conținutul, caracteristicile formale, modul de a povesti și argumenta și intenția textului. Totuși, pentru că cititorul contemporan nu mai dispune de unele informații pe care primul cititor le avea la dispoziție (de ex. situația socială etc.), interpretul trebuie și să furnizeze datele cele mai sigure despre text, dar nemaicunoscute azi. Cantitatea de aceste informații suplimentare depinde de cultura de care dispune cititorul căruia i se adresează interpretul. Pentru că este vorba de evenimente și fapte ale trecutului, a povesti este o formă interpretativă adecvată.

Interpretarea îmbrățișează atât exegeza continuă și rezumativă a tuturor cărților Bibliei cât și a fragmentelor și termenilor individuali și constă în ilustrarea principalelor expresii teologice ale trecutului dincolo de expunerea problemelor inerente textului⁵²⁷.

Formele de coordonare a rezultatelor analizei și expunerii interpretării unui text sunt foarte multe și eterogene:

⁵²⁶ Schlingmann, *Methoden der Interpretation*, pag. 9.

⁵²⁷ Fohrer, *Exegese des Alten Testaments*, pag. 149-151.

comentariu verset cu verset⁵²⁸, sinteze de teologie biblică, monografie științifică, introducere la înțelegerea textului (de ex. pentru pregătirea exegetică a omiliei).

Interpretarea scrierilor biblice își propune totuși să facă înțeleasă oamenilor de azi Biblia ca și cuvântul lui Dumnezeu, de aceea, în afară de interpretarea cu caracter teoretic bazată pe analiza textului va trebui să parcurgă și alte căi.

2. Actualizarea textelor

Studiul Sfintei Scripturi se încheie numai când duce la o înțelegere existențială a Scripturii, adică atunci când Scriptura a devenit „cuvântul lui Dumnezeu” și „izvor de viață spirituală”⁵²⁹. Atunci textul nu mai e citit cu distanțarea proprie lecturii istorice, ci în sensul unui text „actual” care-l interpelează pe cititorul de azi întrucât îi oferă orientări, învățături și stimulente pentru timpul nostru și-l ajută la interpretarea propriei vieți și la rezolvarea problemelor puse de timpul nostru. În lumina textului interpretul trebuie să se întrebe „1. Ce este el în raport cu textele și 2. Ce ar putea fi el în raport cu ele”⁵³⁰.

O lectură actualizantă caută în textul biblic o orientare pentru interpretare și stimulente pentru realizarea propriei vieți. Cartea biblică, ce-și are originea în trecut, este întrebată de un cititor care e impulsionat de întrebările timpului nostru, care caută în Biblie un răspuns la problemele vitale și o învățătură pentru a acționa.

⁵²⁸ G. Lohfink, *Kommentar als Gattung*, în *BibLeb* 15 (1974), pag. 7-16; L. Panier, *Le commentaire: expansion figurative et sélection sémitique*, în *SemBibl* Heft 31 (1983), pag. 43-47; W. Schenk, *Was ist ein Kommentar?* în *BZ* 24 (1980), pag. 1-20.

⁵²⁹ Conciliul Vatican II, *Dei Verbum* 21:EV1/904

⁵³⁰ Luz, *Mt* 79.

Actualizarea poate avea loc în multe feluri: în omilii, în învățământ, în lectura personală. Exegeza științifică în schimb, nu reflectează asupra semnificației unui text pentru timpul nostru, „prin principiile sale metodologice prezintă textele înainte de toate într-un mod distanțat de prezent și până acum n-a considerat ca pe o sarcină a sa, a efectua sau cel puțin a pregăti pasul următor, noua actualizare a textelor”⁵³¹. Uinci astfel de renunțări de fapt⁵³² i se contrapune tendința răspândită de a citi un text biblic și a-l aplica la viață „în mod spontan”, renunțând la instrumentarul complex al exegezei științifice⁵³³. Azi, în special în exegeza pastorală, se simte nevoia de a actualiza Scriptura: numai când va fi depășită fractura între apropierea academică față de Scriptură și problemele cotidiene, adică între studiul rece și lupta zilnică pentru existență, atunci se va putea spune că studiul Scripturii își va fi atins scopul⁵³⁴.

Propuneri de lectură: Subsidiile pentru o lectură pastorală a Bibliei, în afară de faptul că furnizează indicațiile introductive necesare, prezintă și o reflexie aprofundată asupra referirilor din text pentru viață. Pentru legătura între exegeză și câștigul existențial, a se vedea U. Vanni, *Esegesi e attualizzazione alla luce della „Dei Verbum”, în Vaticano II: Bilancio e prospettive venti anni cinque anni dopo (1962-1987)*, pag. 308-323; *Incontro con la Bibbia. Leggere -*

⁵³¹ Barth-Schramm, *Selbsterfahrung mit der Bibel*, pag. 9, nota 8. De asemenea, Luz, *Mt 79*: „Pentru diferite motive interpretarea istorico-critică, după părerea mea, a dezvoltat într-un mod nesatisfăcător al doilea aspect al dublei sale sarcini (se înțelege adică aceea de a-l face conștient pe cititor de propria preînțelegere și de a-l învăța câte ceva despre sine însuși)”

⁵³² Oricum unii scriitori oferă indicații mai mult sau mai puțin răspândite despre semnificația unui text pentru viață, de ex. J. Kremer, *Die Osterevangelien - Geschichten um Geschichte*, Stuttgart ²1981; Id., *Lazarus*.

⁵³³ Cfr. Kremer, *Die Bibel; Lettura popolare; Lettura e interpretazione della parola di Dio*, pag. 241-373.

⁵³⁴ Wink, *Bibelarbeit*, pag. 21s; cfr. cu privire la aceasta și Barth-Schramm, *Selbsterfahrung mit der Bibel*, pag. 14-18.

pregare annunciare, prin grija lui G. Zevini, Roma ⁷1978⁵³⁵.

Totuși, pentru creștinii care recunosc Biblia ca și cuvântul lui Dumnezeu normativ, este indispensabil să continue cercetarea științifică pentru a ajunge la „traducerea” afirmațiilor de credință și la apelul pe care-l conțin în limbajul și în lumca categorială a zilelor noastre⁵³⁶.

a. Modele de lectură și de înțelegere pentru o lectură actualizantă a Scripturii

Dacă textul biblic trebuie să devină orientativ existențial și operativ pentru zilele noastre, nu e suficientă cunoașterea scrierii biblice, trebuie luat în considerare și omul modern, adică luată în considerare și situația sa hermeneutică⁵³⁷.

Textul poate ajuta la interpretarea și la trăirea noii situații a lumii actuale dacă în procesul de înțelegere se inserează noile experiențe ale lumii, societății și Bisericii. Aceste experiențe sunt atestate de științele naturale, în afară de psihologie și sociologie.

⁵³⁵ Barth-Schramm, *Selbsterfahrung mit der Bibel*; W. Wink, *Bibelauslegung als Interaktion. Über die Grenzen historisch-kritischer Methode*. UrbanTB 622, Stuttgart 1976; Id., *Bibelarbeit*. În noile texte de metodologie faza actualizare / aplicare este tratată în capitole cu titlu diferit: Froher, *Exegese des Alten Testaments*, pag. 156-171; Berger, *Exegese des Neuen Testaments*, pag. 242-268. Strecker-Schnelle, *Einführung*, pag. 122-151. În studiul cu caracter pastoral este vorba de un moment de importanță deosebită și în manualele de metodologie se găsesec ample reflexii despre specificul unei astfel de faze.

⁵³⁶ Cfr. cu privire la aceasta Strecker-Schnelle, *Einführung*, pag. 123 și 150.

⁵³⁷ H.G. Gadamer, *Il problema della coscienza storica*, Napoli 1969, pag. 82.

De aceea pentru înțelegerea Scripturii este esențială o „structură dialogică”⁵³⁸. Textul și exegetul devin interlocutori, deși de un tip cu totul particular, întrucât trebuie salvagardată prioritatea autoritativă a Scripturii⁵³⁹. Într-adevăr acest dialog are loc după reguli bine precise: textul vrea să fie luat în serios întrucât are de comunicat un mesaj. Este un text al trecutului, dar se adresează prezentului. Orice actualizare se bazează pe acest principiu și începe deci, ascultând textul pentru a-l surprinde prin carte și în carte în definitivul „cuvânt al lui Dumnezeu” care-ți atinge propria viață. După doctrina inspirației, înțeasă corect, în ultimă analiză Dumnezeu însuși, prin scriere, se adresează cititorului pentru a-i transmite Cuvântul său. Deci, „Cuvântul lui Dumnezeu” în sens deplin nu e numai scrierea în sinc, ci mesajul lui Dumnezeu care prin text continuă și azi să ne interpeleze⁵⁴⁰.

Modelele de lectură actualizante pe care le propunem sunt rezultatul unei munci practice și pastorale cu Biblia, dar și rodul verificării hermeneutice⁵⁴¹. În esență, în aceste modele actualizarea este înțeasă ca o amplificarea textului: cititorul își lărgeste înțelegerea îmbogățind-o cu noi elemente. Deci actualizarea constă în a citi textul biblic într-un context nou, care ar putea fi dat și de situații pe care cartea nu le cunoștea, nici nu putea să le cunoască la vremea când a fost scrisă. Detaliile unor astfel de „amplificări” pot varia.

A ține cont de o tradiție eclezială vie

Primul tip de amplificare e caracteristic pentru înțelegerea Scripturii din partea catolicilor și a ortodocșilor, dar

⁵³⁸ Coreth, *Grundfragen der Hermeneutik*, pag. 101s.116s.

⁵³⁹ Cfr. observațiile critice ale lui Berger, *Exegese des Neuen testaments*, pag. 243 și 251.

⁵⁴⁰ Kremer, *Die Bibel*, pag. 36s.

⁵⁴¹ Pentru hermeneutică cfr. mai ales H. G. Gadamer, *Verità e metodo*. Milano 1983; Id., *Il problema della coscienza storica*; Betti, *Teoria generale dell'interpretazione*; Coreth, *Grundfragen der Hermeneutik*.

este valabilă și pentru lectura practică din multe comunități evanghelice⁵⁴².

Pentru o lectură catolică a Scripturii trebuie luat în considerare contextul eclezial biblic și extrabiblic.

Textele biblice sunt inserate într-un proces de recenzie și transmitere eclezial.

Constituția despre revelație *Dei Verbum* a Conciliului Vatican II, la nr. 12, rezumă o astfel de concepție în acești termeni: „Trebuind să fie citită și interpretată cu ajutorul Spiritului Sfânt prin intermediul căruia a fost scrisă Scriptura, pentru a înțelege cu exactitate sensul textelor sacre, trebuie să se aibă mare grijă la conținutul și la unitatea întregii Scripturi, să se țină cont de tradiția vie a întregii Biserici și de analogia credinței”. Un astfel de model „normativ” de lectură într-un context mai amplu corespunde modelului unei hermeneutici care ia în considerare efectul textului, după care numai tradiția poate permite înțelegerea⁵⁴³. Înainte de toate este în linie cu tradiția bisericască care ne prezintă Biblia ca și „cuvântul lui Dumnezeu” care se poate citi și înțelege corect numai în lumina Spiritului Sfânt.

În particular aceasta înseamnă că:

- fiecare fragment trebuie citit în contextul întregii Scripturi;
- textele se citesc în lumina altor afirmații de credință și a tradiției vie a întregii Biserici (așa zisa analogie a credinței), și în acest procedeu marturisirile de credință, scrierile liturgice și deciziile ecleziale sunt și puncte de referință pentru propria experiență de lectură și pentru exegeza științifică.
- textele se citesc în contextul oficiului liturgic;
- textele se citesc ținând cont de istoria și experiența de viață a unui individ, a unei comunități, a Bisericii, ca și în lumina efectelor produse.

⁵⁴² Kremer, *Die Bibel*, pag. 51.

⁵⁴³ Cu privire la aceasta cfr. Berger, *Exegese des Neuen Testaments*.

Teologii medievale au rezumat experiența lor bazată pe ideea unui împătrit sens al Scripturii, într-un vers latin:

Litera gesta docet, quid credas allegoria,
moralis quid agas, quo tendas, anagogia.
Litera (sensul literal) învață faptele,
„alegoria” ceea ce trebuie să crezi,
sensul moral ceea ce trebuie să crezi,
„anagogia” (înălțarea) scopul spre care
țintești.

Și acest procedeu este o amplificare, întrucât o scriere biblică este plasată într-un context multiplu: credința, viața, experiența concretă și speranța⁵⁴⁴. Chiar dacă prin chițibușeriile lor unii exponenți ai acestui tip de interpretare au discreditat-o, în cei mai buni reprezentanți ai săi metoda atinge o extraordinară profunzime, foarte departe de orice artificiu. „Împătrita interpretare dezvoltă mai degrabă contextul revelativ al Scripturii în toate posibilele ambiente de experiență și de viață”⁵⁴⁵.

A ține cont de efectele produse

Înrudită cu amplificarea înțelegerii cărții caracteristică tradiției ecleziale este cea care se bazează pe efectele produse de text⁵⁴⁶.

„Istoria interpretării și a efectelor produse amintește bogăția sensului potențial ascuns în textele biblice.

⁵⁴⁴ Manualul clasic despre împătritul sens este De Lubac, *Esegesi medievale. I quattro sensi della scrittura*. O expunere sintetică despre împătritul sens se găsește în Stuhlmacher, *Vom Verstehen*, pag. 83s.

⁵⁴⁵ Stuhlmacher, *Vom Verstehen*, pag. 83.

⁵⁴⁶ Despre istoria efectelor produse: H.Th. Wrege, *Wirkungsgeschichte des Evangeliums*, Göttingen 1981, mai ales pag. 11-31 (aspecte fundamentale); Berger, *Exegese des Neuen Testaments*, §§ 35-37.

Amintește că textele biblice nu au o semnificație fixă, conclusivă, ci ascund o plinătate de potențial”⁵⁴⁷.

Textele biblice au fost receptate în foarte multe feluri: nu numai prin nenumărate interpretări scrise, ne gândim la comentarii etc., dar și printr-o complexă istorie de acțiuni și suferințe induse în Biserică⁵⁴⁸. Istoria Bisericii a fost definită și istoria felului în care Biserica a tratat cuvântul lui Dumnezeu⁵⁴⁹. Considerând efectele produse se descoperă în unele texte capătă pe neașteptate vitalitate și exercită o influență eficace. Sfinții sunt în primul rând un comentariu viu al Evangheliei. Pentru cititorul contemporan atenția la consecințele derivate din „lecturile istorice” ale Bibliei pot ajuta la amplificarea cunoașterii semnificației textului. Accastă considerație pentru interpretare și pentru efectele produse „sunt un ajutor la introducerea textelor biblice în ziua de azi”. Experiențele trăite de creștini în alte situații în baza textului sunt o importantă corecție pentru lectura zilelor noastre⁵⁵⁰.

A ține cont de experiența cititorului

Aspectele emotive. Metoda de studiu a Bibliei propusă de Walter Wink vrea să-l ajute pe cititor să se apropie de textele biblice sub profil subiectiv-emoțional. Acest tip de actualizare pune accentul pe problemele subiective ale cititorilor. Wink expune unele considerații despre lim itele metodei istorico-critice⁵⁵¹ adăugând o perorație în favoarea metodelor psihologice în studiul Bibliei. Pentru uzul textelor, mai ales în munca de grup, alături de discuția despre cartea biblică, Wink

⁵⁴⁷ Luz, *Mt*, pag. 81. Efectul exercitat de *Mc* 10,17-31 asupra lui Francisc de Assisi este descris de Egger, *Nachfolge*, pag. 237-284; despre influența textelor biblice asupra lui Francisc de Assisi vezi Egger, *Franz von Assisi. Das Evangelium als Alternative*, Innsbruck ²1981.

⁵⁴⁸ Cfr. Luz, *Mt* pag. 78-82; Wrede, *Wirkungsgeschichte*

⁵⁴⁹ Ebeling, *Kirchengeschichte als Auslegung der hl. Schrift*.

⁵⁵⁰ Luz, *Mt*, pag. 82.

⁵⁵¹ Mai ales în cartea sa *Bibelauslegung als Interaktion*.

propune amplificarea și unele exerciții practice. Ca principiu subsidiar practic el introduce o serie de întrebări cu care participanții pot căpăta informații.

În cursul întâlnirii se analizează problemele textului prin metoda istorico-critică. Wink atribuie aceeași importanță scrierii pe care o atribuie cititorului ca subiect. În afară de aceasta furnizează indicații despre modul în care înțelege distanța textului și modul de a-l însuși. Principiul constitutiv este că „din punct de vedere personal, ceva există numai când e unit cu o emoție”⁵⁵².

Un dialog are loc numai atunci când cei doi interlocutori au conștiința și se simt ca atare: metoda propusă de Wink, care conferă un relief important auto-experienței în lectură, poate ajuta la depășirea „insuficienței conștiinței și experienței în ce privește partea noastră din dialog”⁵⁵³.

Întrebările puse de om textului biblic. Acest al doilea model al actualizării reflectat schematic în fig. 29 se sprijină pe modelul studiului biblic elaborat de Carlos Mesters⁵⁵⁴. Se pleacă de la convingerea că omul contemporan caută un răspuns întrebărilor. Ca și creștin el se adresează, între altele, și Sfintei Scripturi.

În ciuda simplității sale, modelul lasă să transpară cu claritate pe ce concepție hermeneutică se bazează: actualizarea textelor trece prin amplificarea orizontului și presupune conștientizarea propriei situații, dincolo de (straneita-străinătatea..) caracterul străin al scrierii. Schema grafică ilustrează procesul înțelegerii ca amplificare a orizontului: oamenii care se mișcă în interiorul cercului vieții lor trebuie să înfrunte problemele vieții. Astfel de întrebări sunt de tip

⁵⁵² Paul MacLean citat de Wink, *Bibelarbeit*, pag. 95.

⁵⁵³ După Barth-Schramm, *Selbsterfahrung mit der Bibel*, pag. 74 cu referire la expunerea argumentului lui Wink.

⁵⁵⁴ Modelul e extras din C.Mesters, *Incontri biblici*, Assisi 1974, caietul nr. 1, pag. 30.

intelectual, emotiv și practic. O primă presupunere pentru ca Biblia să poată furniza indicații de caracter existențial și operativ este conștientizarea propriei condiții de viață și a propriei situații⁵⁵⁵. O astfel de conștientizare înseamnă pentru exeget a lua act nu numai de propriul punct de vedere teologic și confesional⁵⁵⁶, dar și de problemele lumii contemporane astfel încât să surprindă aspectele mai importante ale unui anumit sector. Evident există pericolul ca exegetul „să poată conștientiza problemele lumii contemporane numai într-un mod indirect și nu fără o simplificare care să le subțieze esența”; cu toate acestea exegetul trebuie să împlinească un prim pas într-un proces în sine interdisciplinar, interogând textele, pornind de la problematicile actuale, fără violență asupra textelor⁵⁵⁷.

Pentru a rezolva anumite probleme, creștinii cer ajutor, între altele Bibliei punându-i întrebările lor. Evident Scriptura este un interlocutor de un tip special, întrucât „este în măsură să furnizeze informații numai într-un mod limitat”⁵⁵⁸. De aceea întrebările puse Bibliei nu se pot formula într-un mod prea restrâns și în afară de aceasta trebuie să fie adecvate⁵⁵⁹. Biblia nu are funcția de a rezolva, în cheie fundamentalistă, orice problemă ci furnizează un tablou de referință. Cititorul pune întrebările sale textului și observă dacă acesta este în măsură să-i răspundă. Dată fiind distanța temporală și culturală între textul biblic și problemele de azi, trebuie înainte de toate să se caute o perspectivă care să-i permită o confruntare serioasă între afirmațiile biblice și întrebările actuale⁵⁶⁰. Începe astfel

⁵⁵⁵ Din punct de vedere metodologic în Mesters se ține cont întrucât din când în când se povestește un caz concret care atrage atenția asupra problemelor actuale.

⁵⁵⁶ E ceea ce subliniază mai ales Fohrer, *Exegese des Alten Testaments*, pag. 158s și 166.

⁵⁵⁷ O.H.Steck, *Welt und Umwelt*, Stuttgart, 1978, pag. 17 și 44.

⁵⁵⁸ Fohrer, *Exegese des Alten Testaments*, pag. 158. Cfr. și ceea ce s-a spus privitor la citit în cap. 1.

⁵⁵⁹ Fohrer, *Exegese des Alten Testaments*, pag. 160s.

⁵⁶⁰ Cfr. O.H.Steck, *Welt und Umwelt*, pag. 17s.

un dialog între cititor și text. Metoda răspunde exigenței unui instrument pentru a interoga nu numai textul, ci și subiectul înțelegerii⁵⁶¹.

b. Cum se efectuează o actualizare

Actualizarea textelor e subiectivă întrucât cititorul este expres implicat în procesul înțelegerii.

O metodă de actualizare cu referire atât la textul biblic cât și la situația contemporană face posibilă întâlnirea între textul biblic și experiența cititorului (între cunoașterea textului biblic bazată pe o exegeză corectă și cunoașterea reflectată de situația și de condițiile de viață ale omului contemporan)

Propunem acum unele metode adecvate modelelor de text și de lectură propuse. Dificultatea unei actualizări științifice constă în faptul că acest tip de intervenție intră în categoria așa numitelor forme de lectură creative. A actualiza nu înseamnă a scoate un conținut din textul biblic ci a realiza o întâlnire între Biblie și cititorul de azi.. Actualizarea nu poate avea loc într-un mod „sălbatic” ca și când orice aplicare ar fi conformă scrierii, dar e adevărat și că o întâlnire rodnică, descoperirea de noi realități și reușita actualizării nu se pot programa. În orice caz se poate predispune contextul propice unei întâlniri rodnice.. În afară de aceasta orice actualizare trebuie să fie însoțită de întrebarea critică în ce măsură noile cunoștințe sunt pe aceeași linie cu afirmațiile Scripturii.

O viziune de ansamblu: textele biblice și problemele actuale

Un prim pas în actualizare așa cum a fost descrisă mai sus ar putea fi următorul: unui text biblic care înfruntă anumite probleme i se alătură o serie de afirmații cu privire la lumea

⁵⁶¹ Barth-Schramm, *Selbstführung mit der Bibel*, pag. 48.

actuală. Se trece apoi la aprofundarea conținutului unor astfel de problematice pentru a evita ca să rămână la un nivel neștiințific, în timp ce textul biblic e tratat cu metode științifice. Evident, adesea despre problemele de actualitate se poate vorbi doar generic. Ideal ar fi un dialog interdisciplinar.

Pentru a ne limita la unele exemple de acest tip de intervenție amintim: actualizând istoria patimii ar trebui să reflectăm asupra suferințelor omului în general; problema „Legea și Evanghelia” ar trebui să ne determine să luăm în considerare tema libertății, autorității și obligațiile în societatea modernă. Amintim în afară de aceasta, tot cu titlu de exemplu, unele probleme care apar din lectura Epistolei către Filipeni: considerând epistola o scriere în care Paul împărtășește cu comunitatea experiența unei patimi personale și a lui Cristos, dincolo de semnificația pe care el a descoperit-o în închisoare, temele care exprimă întrebările zilelor noastre ar putea fi: semnificația vicții, glasul persecuțiilor, forme de comunicare conforme cu Evanghelia⁵⁶².

Confruntarea între text și efectele sale

În unele personaje importante este evident că Biblia a fost pentru ele un stimulent pentru a-i face să acționeze. E suficient să privim viața și faptele (sau scrierile) acestor persoane pentru a descoperi noi semnificații ascunse ale textului:

- ce cuvinte ale Scripturii au servit ca stimulent pentru viața și faptele persoanei considerate?

- cum au fost înțelese anumite cuvinte ale Bibliei și ce efect au cauzat?

⁵⁶² Egger, *Galaterbrief, Philipperbrief, Philemonbrief*, pag. 47-51.

Căutarea sensului împătrit

În accepția modernă considerarea împătritului sens furnizează un model de lectură care include multe faze ale unei actualizări cu caracter științific.

Fazele sunt următoarele:

a) Luând în considerare sensul literal (*litera*), textul este citit ca o scriere a trecutului. O astfel de lectură constituie o presupunere de neînlocuit de orice ulterior studiu al Scripturii. Aproximarea științifică față de texte se servește de metode sincronice și diacronice.

b) Perspectiva credinței (așa trebuie tradusă expresia „*alegoria*”, atât de echivocă) încearcă să plaseze evenimentul sau cuvântul în contextul întregii Scripturi, a credinței (ca și așa numita *analogia fidei*) și a victii liturgice a Bisericii (fără ca prin aceasta să se dorească să se surprindă într-un singur fragment toate aceste dimensiuni). O astfel de analiză, care s-ar putea defini amplificare „teologică” și „cristologică” a textului, constituie obiectul studiului efectului și mai precis în sensul interpretării și al dogmelor, în afară de consecințele în sens strict. În versiunea creștină a împătritului sens este determinant ca al doilea punct să nu aibă imediat o aplicare morală (cum ar putea fi pentru orice alt text, chiar din fabule etc.) ci să se găsească lectura cristologică. Această lectură, care găsește în scriere o mărturie despre „Cristos și trupul său”, pregătește la rândul ei pașii următori.

c) Învățătura pentru viață (*sensus moralis*) nu se deduce numai din părțile parenetice ale Scripturii; și multe alte fragmente ale Bibliei pot ajuta la interpretarea și realizarea propriei vieți. Textul devine aproape o oglindă în care omul se poate vedea pe sine însuși. Aici se verifică confruntarea dintre carte și omul de azi.

d) În sens orientativ (*anagogia*) cititorul descoperă indicații despre scopul ultim al istoriei și al propriei vieți. Textul biblic este interogată despre semnificația sa și mai precis, în orizontul actualei problematice a sensului vieții și a viitorului.

Actualizarea pe baza modelelor structuraliste

Unele modele structuraliste simple se pot aplica fără prea mare dificultate. Cu titlu de exemplu prezentăm aplicarea modelului „acționarilor” unei povestiri de miracole⁵⁶³.

Indicații operative. În acest context sunt menționate următoarele persoane:

Pentru a individualiza ce anume se întâmplă între persoanele prezentate în istorie, ne putem servi de următoarea schemă:

donatorul	darul	persoana gratulată
-----	-----	-----
cel care vin în ajutor	căutătorul	adversarul
-----	-----	-----

În care punct al schemei se pot insera persoanele menționate în text?

Descrierea raportului reciproc dintre persoanele trecutului.

În ce poziție a schemei se găsește actualul om / creștin (sau): unde poți / vrei / trebuie să te inserezi pe tine însuși?

Motivarea alegerii.

Metode psihologice de actualizare

Însușirea emoțională a textului. Metoda de studiu biblic propusă de Walter Wink propune în prima fază indicații pentru o apropiere emoțională față de texte.

Pentru a favoriza înțelegerea din partea cititorului „trebuie să se asculte inserând în rolul care le revine, pe cât posibil, toate asociațiile, gândurile, sentimentele și întrebările care apar la întâlnirea cu un text ca expresie a unei deveniri

⁵⁶³ Din W. Egger, *Das Program Jesu. Ein Arbeitsheft zum Lukasevangelium*, Klosteneuburg 1976, pag. 35.

eficace și nu numai, și nu numai cele istorico-critice, mai mult poate chiar acestea nu trebuie să se plaseze la început, pentru a evita să le pună la tăcere pe celelalte⁵⁶⁴.

Metoda, cum s-a mai spus, operează prin întrebări. În baza a trei momente, Wink adună întrebările în trei grupe⁵⁶⁵:

a) întrebări care deschis accesul la specificul textului după metoda istorico-critică, cum sunt: ce anume i se reproșează lui Isus? De ce nu se accepta ca Isus să aibă legături cu păcătoșii?

În această fază textului i se recunoaște rolul care-i revine. Metoda istorico-critică „îi conferă textului dreptul de a fi diferit față de cel pe care l-am dori noi, și chiar, dacă e necesar, îl provoacă”⁵⁶⁶. Confruntarea însă nu trebuie să se întâmple pe baza relației celui care coordonează grupul, ci printr-o serie de întrebări pregătite de coordonator (și pretinde, deci, o bună pregătire).

b) întrebare pentru amplificare: cine e fariseul, păcătosul, noi?

Așa numita amplificare încearcă „implicarea noastră în istorie”⁵⁶⁷. Textul trebuie să apară într-un mod cât mai viu posibil și datele de fapte istorice și literare sunt întâlniri care evită să se sfârșească în speculații complicate⁵⁶⁸. Apoi trebuie individualizată rezonanța textului în subiectul care citește. Întrebările pentru acest pas sunt, de ex. în Mc 2,1-12: „Care dintre noi este paralicul?”⁵⁶⁹, în Mc 2,13-17: „Cine este fariseul și cine este păcătosul dintre noi?”⁵⁷⁰

⁵⁶⁴ Barth-Schramm, *Selbstfahrung mit der Bibel*, pag. 75.

⁵⁶⁵ Wink, *Bibelauslegung*, pag. 43-47: întrebările sunt formulate în funcție de Mc 2,13-17.

⁵⁶⁶ Wink, *Bibelauslegung*, pag. 39. Cu privire la aceasta Wink se deosebește de diferitele încercări de a actualiza textele biblice pornind de la semnificația textului original întrucât ajută textul să apară în toată importanța sa.

⁵⁶⁷ Wink, *Bibelarbeit*, pag. 40.

⁵⁶⁸ Wink, *Bibelarbeit*, pag. 43.

⁵⁶⁹ Wink, *Bibelarbeit*, pag. 44.

⁵⁷⁰ Wink, *Bibelarbeit*, pag. 112.

c) Indicațiile pentru un exercițiu, de exemplu, a scrie un dialog între subiect și fariseu. Prin aceste exerciții practice, de exemplu, acompaniament muzical, mișcări ritmice, desen, modelare, dialoguri scrise și schimbul de experiențe în grupuri mici, textul lasă o urmă profundă asupra cititorului.

Pentru a da un exemplu practic, despre felul în care s-ar putea desfășura una din aceste întâlniri / „confruntări”, în cazul pericopei din Mt 7,1-5 sau Lc 6,37s.41s⁵⁷¹, înainte de a citi pericopa ar putea fi invitați participanții să scrie numele unui „dușman” (o persoană pe care o urăște, neacceptată sau care-i provoacă revoltă) indică în linii mari tot ceea ce nu se suportă de acea persoană. După ce a fost pusă deoparte lista se trece la lectura textului biblic. La sfârșit sunt invitați participanții să reflecteze asupra a ceea ce au scris și cât este valabil pentru ei înșiși.

Interpretarea unui text bazată pe psihologia infinitului. Aplicarea principiilor psihologice infinitului, mai ales după teoria arhetipului a lui C.G. Jung, a adus o așa numită interpretare a textelor bazată pe psihologia infinitului⁵⁷²: în această perspectivă scrierile biblice sunt considerate în rolul lor de forțe care ajută în procesul de maturizare psihică, cum pot fi visele și poveștile. Astfel Biblia devine o oglindă în care sunt surprinse etapele maturizării umane. „Metoda permite identificarea cu diferite persoane și fapte dintr-un text și surprinderea în el a aspectelor psihice personale, acceptate sau refuzate. În imaginație, un cuvânt biblic este transpus într-o afirmație a propriului eu”⁵⁷³. O astfel de metodă care servește la

⁵⁷¹ Wink, *Bibelarbeit*, pag. 43.

⁵⁷² E. Drewmann, *Tiefenpsychologie und Exegese*, Olten 1984; M. Kassel, *Biblische Urbilder, Tiefenpsychologische Auslegung nach C.G. Jung*, München 1982.

⁵⁷³ M. Kassel, *Biblichen Urbilder-Begegnung mit vergessenen Menschheitserfahrungen in der Bibel*, în „Bibel und Kirche” 38 (1983), pag. 105-112, mai ales pag. 110.

dezvoltarea persoanei utilizează anumite reguli specifice⁵⁷⁴. Textul biblic desfășoară fără îndoială rolul de a servi cititorului ca oglindă pentru sine însuși⁵⁷⁵ totuși o aplicare exclusivă a unei astfel de metode nu răspunde specificității Bibliei. Interesul metodei istorico-critice pentru faptele întâmplare e legat direct cu specificul mesajului creștin iar a face abstracție de acest aspect ar fi periculos⁵⁷⁶. Ridicarea de la istoric la esențial⁵⁷⁷ poate fi util ca procedeu terapeutic. Dar pentru ca folosirea textelor biblice să fie pertinentă, amplificarea trebuie să fie precedată de individualizarea referirilor cristologice a textelor (de ex. în istoria copilăriei).

Așadar nu trebuie refuzată contribuția interpretării textelor biblice după psihologia infinitului, care atrage atenția asupra unei componente importante a înțelegerii omului, adică pe relevanța sentimentelor. De fapt studiul Bibliei nu se poate face fără această contribuție. Unele metode de actualizare, care se pot aplica chiar și făcând abstracție de teoria arhetipurilor de ex., cea a liberei asocieri, a asocierii dirijate, a amplificării, a identificării spontane și dirijate, sunt tratate în introducerile la studiul pastoral al Bibliei⁵⁷⁸.

⁵⁷⁴ Cfr. canonul normativ (sintetic) în Drewermann, *Tiefenpsychologie*, pag. 376-383.

⁵⁷⁵ Cfr. *sensul moralis*, după sensul împătrit.

⁵⁷⁶ Cfr. J. H. Schrodel, *Remythologisierung der Bibel? Bemerkungen zu einer Situationsanalyse Eugen Drewermanns*, în *HerderKott* 39 (1985), pag. 275-279.

⁵⁷⁷ Drewermann, *Tiefenpsychologie*, pag. 381.

⁵⁷⁸ Cfr. cu privire la aceasta manualele de metodologie biblică pastorală. A.S.Panimolle (prin grija lui), *Ascolto della parola e preghiera: la „lectio divina”*, Città del vaticano 1987. C. M. Martini, *La lectio divina. Meditazione tenuta al clero di Venezia il 2 dicembre 1982*, în Id., *Un popolo, una terra, una chiesa*, Bologna 1983, pag. 399-423; Id., *Pregare la Bibbia. Meditație la tinerii din Padova ținută la 4 septembrie 1985*, în Id., *Per una santità di popolo*, Bologna 1986; W. Egger, *Alla scuola della Parola di Dio, Lettera pastorale ai fedeli e sussidio per la lettura personale e comunitaria della Sacra Scrittura (programma della Diocesi di Bolzano Bressanone per gli anni 1987-1989)*, Bolzano 1987.

Reguli pentru o lectură spirituală a Scripturii: *lectio divina*

În multe subsidii pentru lectura Bibliei și pentru întâlnirile biblice se furnizează și încă și pentru o lectură spirituală a Bibliei. De obicei este vorba de o sinteză a numeroaselor puncte de plecare a tradițiilor exegetice tradiționale și noi. Prin „lectura spirituală” nu se înțelege, cum se consideră de multe ori, numai un procedeu orientat doar spre edificare, ci o lectură în interiorul Bisericii, căreia îi este dată promisiunea Spiritului Sfânt (*In* 16,13).

Sfânta Scriptură în liturgie

În uzul liturgic, pericopele sunt citite în contextul altor texte biblice și liturgice, ca și în contextul celebrării și a comunității celebrante. Sub profil hermeneutic, textul este astfel interpretat și actualizat. „Este prezent (Cris) în cuvântul său, deoarece este el cel care vorbește atunci când în Biserică se citește Sfânta Scriptură”⁵⁷⁹.

⁵⁷⁹ *Sacrosantum concilium*, 7: EVI/9, *Usa e sensa nella Scrittura nelle celebrazioni liturgiche*, în *Conc.* 11 (1975), 2; *Le Scritture nella liturgia: Atti della XV settimana di studio dell'Associazione professori di liturgia*, Genova 1987; R. Cavedor, De Zan – L. Monar – G. Saldarini, *Delle Scritture alla liturgia in Israele e nella chiesa*, Roma 1986.

scria este un eveniment de comunicare, adică
frământat un mesaj. Dar nu todeauna acest
mesaj pentru cititor. Dimpotrivă, o scriere, cu cât
este mai dificilă de interpretat. Autorul acestui
text metodologic se trezise urmată pentru a
scrie. Istoria biblice ale Noului Testament
sunt prezentate în capitolele, prin scriere, într-o
scriere care este mai necesară cititorului
de a înțelege mai text: semnificația fiecărui
text, în contextul și termenilor într-un period.
De asemenea, este prezentă deci metodele
de scriere, scrieră, istoria redactărilor etc.) ca
și scrieră istorică (sensul pe care-l avea
în scrieră modernă hermeneutică (ceea ce

scrieră este un eveniment de comunicare, adică
frământat un mesaj. Dar nu todeauna acest
mesaj pentru cititor. Dimpotrivă, o scriere, cu cât
este mai dificilă de interpretat. Autorul acestui
text metodologic se trezise urmată pentru a
scrie. Istoria biblice ale Noului Testament
sunt prezentate în capitolele, prin scriere, într-o
scriere care este mai necesară cititorului
de a înțelege mai text: semnificația fiecărui
text, în contextul și termenilor într-un period.
De asemenea, este prezentă deci metodele
de scriere, scrieră, istoria redactărilor etc.) ca
și scrieră istorică (sensul pe care-l avea
în scrieră modernă hermeneutică (ceea ce

COLECȚIA
TEOLOGIA 5

22.90

Wilhelm Egger

Metodologia Noului Testament

